

ZHU JA CHEN

EUROOPA KOHTU OTSUS

19. oktoober 2004^{*}

Kohtuasjas C-200/02,

mille esemeks on eelotsusetaotlus EÜ artikli 234 alusel,

mille esitas Immigration Appellate Authority (Suurbritannia) 27. mai 2002. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. mail 2002, kohtumenetluses järgmiste poolte vahel:

Kunqian Catherine Zhu,

Man Lavette Chen

versus

Secretary of State for the Home Department,

^{*} Kohtumenetluse keel: inglise.

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta ja K. Lenaerts, kohtunikud C. Gulmann, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues (ettekandja),

kohtujurist: A. Tizzano,
kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. novembri 2003. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Man Lavette Chen, esindaja: *barrister* R. de Mello ja *barrister* A. Berry, keda abistas *solicitor* M. Barry,
- Iirimaa valitsus, esindaja: D. J. O'Hagan, keda abistasid P. Callagher, SC, ja P. McGarry, BL,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: J. E. Collins, R. Plender, QC, ja R. Caudwell,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: C. O'Reilly,

olles 18. mai 2004. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 21. mai 1973. aasta direktiivi 73/148/EMÜ liikmesriikide kodanikele seoses asutamise ja teenuste osutamisega seatavate liikumis- ja elamispiirangute kaotamise kohta ühenduse piires (EÜT L 172, lk 14) ja nõukogu 28. juuni 1990. aasta direktiivi 90/364/EMÜ elamisõiguse kohta (EÜT L 180, lk 26) ning EÜ artikli 18 tõlgendamist.
- 2 Nimetatud taotlus esitati kohtuasja raames, mille olid algatanud Iirimaa kodanik Kunqian Catherine Zhu (edaspidi „Catherine”) ja tema ema, Hiina kodanik Man Lavette Chen (edaspidi „Chen”), Secretary of State for the Home Department’i vastu seoses sellega, et viimasena nimetatu jättis rahuldamata Catherine’i ja Cheni taotlused saada Suurbritannias pikaajaline elamisluba.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

3 Direktiivi 73/148 artikkel 1 sätestab:

„1. Liikmesriigid kaotavad käesolevas direktiivis ettenähtud korras järgmiste isikute liikumis- ja elamispiirangud:

- a) liikmesriigi kodanikud, kes elavad teises liikmesriigis või soovivad teise liikmesriiki elama asuda, et tegutseda füüsilisest isikust ettevõtjana või osutada selles riigis teenuseid;
- b) liikmesriikide kodanikud, kes soovivad minna teise liikmesriiki teenuse saajana;
- c) sellise kodaniku abikaasa ja alla 21aastased lapsed sõltumata nende kodakondsusest;
- d) sellise kodaniku ja tema abikaasa ülalpeetavad ülenejad ja alanejad sugulased sõltumata nende kodakondsusest.

2. Liikmesriigid hõlbustavad lõike 1 punktides a ja b nimetatud kodaniku või tema abikaasa teise pereliikme lubamist oma territooriumile, kui see pereliige on kodaniku või tema abikaasa ülalpeetav või elas päritoluriigis nendega koos.”

4 Direktiivi artikli 4 lõige 2 sätestab:

„Teenuseid osutavatele ja saavatele isikutele antakse riigis elamise õigus teenuste osutamise ajaks.

Kui see aeg on pikem kui kolm kuud, väljastab liikmesriik, kelle territooriumil teenuseid osutatakse, elamisõiguse tõendamiseks elamisloa.

Kui see aeg ei ole pikem kui kolm kuud, piisab isiku territooriumil viibimiseks isikutunnistusest või passist, mille alusel ta on territooriumile sisenenud. Liikmesriik võib isikult siiski nõuda, et ta teataks liikmesriigi territooriumil viibimisest.”

5 Direktiivi 90/364 artikkel 1 sätestab:

„1. Liikmesriigid annavad elamisõiguse liikmesriikide kodanikele, kellel puudub see õigus ühenduse õiguse teiste sätete alusel, ning nende lõikes 2 määratletud pereliikmetele tingimusel, et neil endal ja nende pereliikmetel on vastuvõtvast

liikmesriigis kõiki riske hõlmav ravikindlustus ja piisavad elatusvahendid selleks, et mitte koormata elamisperioodi vältel vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalsüsteemi.

Esimeses lõigus osutatud elatusvahendeid peetakse piisavaks, kui need ületavad elatusvahendite määra, millest väiksemate elatusvahendite puhul võib vastuvõttev liikmesriik anda sotsiaalse oma kodanikele, arvestades taotleja olukorda ja vajaduse korral ka lõikes 2 osutatud isikute olukorda.

Kui liikmesriik ei saa teist lõiku kohaldada, peetakse taotleja elatusvahendeid piisavaks siis, kui need ületavad vastuvõttas liikmesriigis makstava miinimumpensioni taseme.

2. Olenemata kodakondsusest võivad koos elamisõiguse valdajaga asuda teise liikmesriiki elama järgmised isikud:

a) abikaasa ja nende ülalpeetavad alanejad sugulased;

b) elamisõiguse valdaja ja tema abikaasa ülalpeetavad ülenejad sugulased.”

Ühendkuningriigi õigusnormid

- 6 Immigration (European Economic Area) Regulations 2000 (2000. aasta eeskirjad, mis käsitlevad sisserännet Euroopa Majanduspiirkonnast, edaspidi „EEA Regulations“) eeskiri 5 sätestab:

„1. Käesolevates eeskirjades mõeldakse „Ühendkuningriigis elama õigustatud isiku“ all iga isikut, kes on Euroopa Majanduspiirkonna kodanik ja viibib Ühendkuningriigis a) töötajana; b) füüsilisest isikust ettevõtjana; c) teenuste osutajana; d) teenuste saajana; e) piisavate elatusvahenditega isikuna; f) pensionärina; g) üliõpilasena või h) tegevuse lõpetanud füüsilisest isikust ettevõtjana või isikuna, kelle suhtes on kohaldatav lõige 4.

[...]”.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 7 Eelotsusetaotluse esitamise otsusest nähtub, et Chen ja tema abikaasa, kes on Hiina kodanikud, töötavad Hiinas asuvas Hiina äriühingus. Cheni abikaasa kuulub äriühingu juhatusse ja tal on selles enamusosalus. Oma töö käigus viibib ta sageli lähetuses eri liikmesriikides, eelkõige Ühendkuningriigis.

- 8 Abikaasade esimene laps sündis 1998. aastal Hiina Rahvavabariigis. Teise lapse sünnitamiseks tuli Chen 2000. aasta maikuus Ühendkuningriiki, olles kuuendat kuud rase. Sama aasta juulikuus asus ta elama Belfasti, kus 16. septembril sündis Catherine. Praegu elavad ema ja tütar Cardiffi linnas Walesis (Ühendkuningriik).
- 9 Vastavalt Irish Nationality and Citizenship Act 1956 (1956. aasta seadus Iiri kodakondsuse kohta) artikli 6 lõikele 1 (muudetud 2001. aastal, kohaldatav tagasiulatuvalt alates 2. detsembrist 1999) võimaldab Iirimaa kõigil Iirimaa saarel sündinutel saada Iiri kodakondsuse. Kõnealuse artikli lõike 3 alusel on iga Iirimaa saarel sündinud isik sünnijärgne Iiri kodanik, kui tal ei ole õigust saada muu riigi kodakondsust.
- 10 Nimetatud sätte alusel anti 2000. aasta septembris Catherine'ile Iiri pass. Eelotsusetaotluse esitamise otsuse järgi ei ole Catherine'il õigust saada Suurbritannia kodakondsust, sest vastavalt seadusele British Nationality Act 1981 (1981. aasta seadus Suurbritannia kodakondsuse kohta) loobus Ühendkuningriik *jus soli* (kohaõigus) kohaldamisest, nii et selles liikmesriigis sündimine ei anna enam automaatselt Suurbritannia kodakondsust.
- 11 Vaidlust ei ole selles, et Iirimaa saarel elamine toimus eesmärgiga võimaldada sündival lapsel saada Iiri kodakondsus, nii et ema saaks selle tõttu õiguse vajaduse korral elada koos oma lapsega Ühendkuningriigi territooriumil.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märkis veel, et Iirimaa on osa Common Travel Area'st (ühisest reisipiirkonnast) Immigration Act'ide (immigratsiooniseaduste) mõttes ning üldreeglina ei vaja Iiri kodanikud Ühendkuningriigi territooriumile

sisenemiseks ja seal elamiseks luba, seega erinevalt Chenist võib Catherine Ühendkuningriigi ja Iirimaa territooriumil vabalt liikuda. Peale Catherine'i õiguse vabalt liikuda nimetatud kahe liikmesriigi territooriumil ei ole kummalgi põhikohtuasja hagejal siseriiklike õigusaktide alusel Ühendkuningriigis elamise õigust.

- 13 Veel täpsustab eelotsusetaotluse esitamise otsus, et Catherine on nii emotsionaalselt kui ka majanduslikult sõltuv oma emast, kes on tema peamine hooldaja, et Catherine saab Ühendkuningriigis erameditsiiniteenuseid ja tasulisi lapsehoidmisteenusid, et Põhja-Iirimaa sündimise ja seejärel Iiri kodakondsuse saamise tõttu on ta kaotanud õiguse saada Hiina kodakondsust, mille tõttu võib ta Hiina territooriumile siseneda iga kord vaid kuni 30-päevase viisa alusel, et põhikohtuasja mõlema hageja vajadused on kaetud Cheni tööga, nad ei sõltu Ühendkuningriigi riiklikest vahenditest ja pole ka ühtegi mõeldavat põhjust, miks nad peaksid neist sõltuma hakkama, ning et hagejatel on ravikindlustus.
- 14 Secretary of State for the Home Department'i keeldumist anda põhikohtuasja hagejatele pikaajaline elamisluba põhjendati asjaoluga, et kaheksakuune Catherine ei teosta selliseid EÜ asutamislepingust tulenevaid õigusi nagu EEA Regulations'i eeskirja 5 lõikes 1 ettenähtud õigused ning selle õigusakti mõttes ei ole Chen Ühendkuningriigis elama õigustatud isik.
- 15 Keeldumisotsus kaevati edasi eelotsusetaotluse esitanud Immigration Appellate Authority'le, kes otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas käesoleva asja fakte arvestades nõukogu direktiivi 73/148/EMÜ artikkel 1 või alternatiivselt nõukogu direktiivi 90/364/EMÜ artikkel 1:

- a) annavad esimesele hagejale, kes on alaealine ja liidu kodanik, õiguse siseneda vastuvõtva liikmesriigi territooriumile ja seal elada?

 - b) kui jah, kas need annavad siis selle tõttu teisele hagejale, kes on kolmanda riigi kodanik ning esimese hageja ema ja peamine hooldaja, õiguse elada koos esimese hagejaga i) kui teda ülal pidav pereliige või ii) põhjusel, et ta elas koos esimese hagejaga tema päritoluriigis, või iii) muul erilisel põhjusel?
2. Kui leitakse, et esimene hageja ei ole „liikmesriigi kodanik” nõukogu direktiivi 73/148/EMÜ ja nõukogu direktiivi 90/364/EMÜ artikli 1 kohaste ühenduse õiguste kasutamise eesmärgil, millised on siis asjakohased kriteeriumid tuvastamiseks, kas laps, kes on liidu kodanik, on liikmesriigi kodanik ühenduse õiguste kasutamise eesmärgil?
3. Kas käesolevas asjas on esimese hageja saanud lapsehoidmisteenused teenused nõukogu direktiivi 73/148/EMÜ mõttes?

4. Kas käesolevas asjas puudub esimesel hagejal nõukogu direktiivi 90/364/EMÜ artikli 1 kohane õigus elada vastuvõtvas liikmesriigis, sest kõik tema elatusvahendid pärinevad temaga koos elavalt vanemalt, kes on kolmanda riigi kodanik?
5. Kas käesoleva asja erilisi asjaolusid arvestades annab EÜ artikli 18 lõige 1 esimesele hagejale õiguse siseneda vastuvõtva liikmesriigi territooriumile ja seal elada, ehkki ühegi muu EL õiguse normi alusel ei ole ta õigustatud seal elama?
6. Kui jah, kas siis teisel hagejal on selle tõttu õigus elada vastuvõtvas liikmesriigis koos esimese hagejaga, niikaua kui tema seal elab?
7. Milline mõju on selles kontekstis hagejate poolt esile toodud ühenduse õiguse kohasel põhiliste inimõiguste austamise põhimõttel, eelkõige Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklil 8 — mille järgi igaühel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu — koostoimes konventsiooni artikliga 14, võttes arvesse asjaolu, et esimene hageja ei saa elada Hiinas koos teise hagejaga ning oma isa ja vennaga?"

Eelotsuse küsimused

- 16 Nende küsimustega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas direktiiv 73/148, direktiiv 90/364 või EÜ artikkel 18, vajaduse korral koostoides Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklitega 8 ja 14, annab sellises olukorras nagu põhikohtuasjas käsitletav olukord liikmesriigi kodanikule, kes on väike laps ja kolmanda riigi kodanikust vanema ülalpidamisel, õiguse elada teises liikmesriigis, kus see laps saab lapsehoidmisteenusid. Jaatava vastuse korral soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas samad sätted annavad seetõttu ka kõnealusele vanemale elamisõiguse.
- 17 Seega tuleb uurida elamisõigust käsitlevaid ühenduse õiguse norme, arvestades kõigepealt sellise alaealise kodaniku nagu Catherine'i olukorda ning seejärel last ülal pidava vanema olukorda, kes on kolmanda riigi kodanik.

Catherine'i olukorras oleva isiku elamisõigus

Esmased kaalutlused

- 18 Ei saa nõustuda Iirimaa ja Ühendkuningriigi valitsuste väitega, et Catherine'i olukorras olev isik ei saa kasutada isikute liikumisvabadust ja elamisõigust käsitlevatest ühenduse õigusnormidest tulenevaid hüvesid vaid seetõttu, et asjaosaline ei ole kunagi liikunud ühest liikmesriigist teise.

- 19 Liikmesriigi kodaniku olukorda, kes on sündinud vastuvõtvas liikmesriigis ega ole kasutanud õigust vabalt liikuda ühest liikmesriigist teise, ei saa pelgalt selle asjaolu tõttu võrdsustada puhtriigisisese olukorraga, kui kõnealune kodanik ei saa vastuvõtvas liikmesriigis kasutada isikute liikumisvabadust ja elamisõigust käsitlevatest ühenduse õigusnormidest tulenevaid hüvesid (vt selle kohta eelkõige 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-148/02: Garcia Avello, EKL 2003, lk I-11613, punktid 13 ja 27).
- 20 Pealegi saab — vastupidiselt Iirimaa valitsuse väidetele — väike laps kasutada ühenduse õigusega tagatud liikumisvabadust ja elamisõigust. Asutamislepinguga ja teise õigusega isikute liikumisvabaduse valdkonnas tagatud õiguste subjektsus liikmesriigi kodaniku puhul ei ole seatud sõltuvusse tingimusest, et asjaosaline oleks jõudnud ikka, mis on nõutav selleks, et tal oleks teovõime nimetatud õiguste iseseisvaks kasutamiseks (vt selle kohta eelkõige seoses nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määrusega (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2) 15. märtsi 1989. aasta otsus kohtuasjades 389/87 ja 390/87: Echternach ja Moritz, EKL 1989, lk 723, punkt 21; 17. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-413/99: Baumbast ja R, EKL 2002, lk I-7091, punktid 52–63, ning EÜ artikli 17 kohta eespool mainitud Garcia Avello kohtuotsus, punkt 21). Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktides 47–52 märkinud, ei nähtu EÜ artiklite 18 ja 49 ega direktiivide 73/148 ja 90/364 sõnastusest ega eesmärkidest, et nendes käsitletud õiguste kasutamisele oleks seatud mingi vanuseline alampiir.

Direktiiv 73/148

- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas Catherine'i olukorras olev isik võib tugineda direktiivile 73/148, et püsivalt elada Ühendkuningriigis kui tasuliste lapsehoidmisteenusde saaja.

- 22 Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei reguleeri teenuste osutamise vabadust käsitlevad õigusnormid olukorda, kus liikmesriigi kodanik viib oma peamise elukoha teise liikmesriigi territooriumile, et määramata aja jooksul seal teenuseid saada (vt selle kohta eelkõige 15. oktoobri 1988. aasta otsus kohtuasjas 196/87: Steymann, EKL 1988, lk 6159). Just sellega on põhikohtuasjas tegemist lapsehoidmisteenuste puhul, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab.
- 23 Catherine'ile ajutiselt osutatud meditsiiniteenuste kohta tuleb märkida, et direktiivi 73/148 artikli 4 lõike 2 esimese lõigu kohaselt antakse teenuseid saavatele isikutele teenuste osutamise vabaduse alusel riigis elamise õigus teenuste osutamise ajaks. Järelikult ei saa põhikohtuasjas käsitletav tähtajatu elamisõigus mingil juhul põhineda kõnealusel direktiivil.

EÜ artikkel 18 ja direktiiv 90/364

- 24 Kuna Catherine ei saa direktiivi 73/148 alusel Ühendkuningriigis püsivalt elada, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas Catherine'i õigus seal pikka aega elada võiks põhineda EÜ artiklil 18 ja direktiivil 90/364, mis teatud tingimustel tagab sellise õiguse liikmesriikide kodanikele, kellel ei ole seda õigust muude ühenduse õigusnormide alusel, ning nende pereliikmetele.
- 25 EÜ artikli 17 lõike 1 kohaselt on liidu kodanik iga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus. Liikmesriikide kodanike põhistaatus on liidu kodakondsus (vt eelkõige eespool mainitud kohtuotsus Baumbast ja R, punkt 82).

- 26 EÜ artikli 18 lõikes 1 sätestatud liikmesriikide territooriumil elamise õiguse kohta tuleb märkida, et see on asutamislepingu selge ja täpse sättega antud otseselt kõigile liidu kodanikele. Liikmesriigi kodanikuna ja seega ka liidu kodanikuna on Catherine'il õigus tugineda EÜ artikli 18 lõikele 1. Liidu kodaniku õiguse suhtes elada teise liikmesriigi territooriumil kehtivad asutamislepingus ja selle kohaldamiseks vastuvõetud sätetes ettenähtud piirangud ja tingimused (vt eelkõige eespool mainitud kohtuotsus *Baumbast ja R*, punktid 84 ja 85).
- 27 Kõnealuste piirangute ja tingimuste kohta sätestab direktiivi 90/364 artikli 1 lõige 1, et liikmesriigid võivad nende territooriumil elamise õigust kasutada soovivatelt liikmesriigi kodanikelt nõuda, et neil endal ja nende pereliikmetel oleks vastuvõtvast liikmesriigis kõiki riske hõlmav ravikindlustus ja piisavad elatusvahendid selleks, et mitte koormata elamisperioodi vältel vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi.
- 28 Eelotsusetaotluse esitamise otsusest nähtub, et Catherine'il on nii ravikindlustus kui ka piisavalt tema ema antavaid elatusvahendeid, et mitte koormata vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi.
- 29 Põhjendatud ei ole Iirimaa ja Ühendkuningriigi valitsuste vastuväide, et piisavate elatusvahendite olemasolu tingimus tähendab, et vastupidiiselt Catherine'i juhtumile peavad need vahendid olema asjaosalisel endal ning ta ei või kasutada sellise pereliikme vahendeid, kes elab temaga koos nagu Chen.
- 30 Direktiivi 90/364 artikli 1 lõike 1 sõnastuse kohaselt piisab, kui liikmesriigi kodanikul on vajalikud elatusvahendid — selles sättes ei ole esitatud mingeid nõudmisi vahendite päritolu suhtes.

- 31 Niisugune tõlgendus kehtib seda enam, et sätteid, mis käsitlevad sellist aluspõhimõtet nagu isikute liikumisvabadus, tuleb tõlgendada laialt.
- 32 Lisaks sellele lähtuvad EÜ artiklis 18 ja direktiivis 90/364 ettenähtud piirangud ja tingimused ideest, et liidu kodanike elamisõiguse kasutamise võib allutada liikmesriikide õigustatud huvidele. Kuigi nimetatud direktiivi neljandast põhjendusest tuleneb, et teises liikmesriigis elamise õiguse kasutajad ei tohi põhjendamatult koormata vastuvõtva liikmesriigi eelarvet, on Euroopa Kohus siiski märkinud, et kõnealuste piirangute ja tingimuste kohaldamisel tuleb järgida ühenduse õigusega kehtestatud piire ja proportsionaalsuse põhimõtet (vt eelkõige eespool mainitud kohtuotsus Baumbast ja R, punktid 90 ja 91).
- 33 Kui direktiivis 90/64 sätestatud piisavaid elatusvahendeid käsitlevat tingimust tõlgendada nii, nagu soovitavad Iirimaa ja Ühendkuningriigi valitsused, lisandub direktiivi sõnastusega võrreldes sellele tingimusele nõue vahendite päritolu kohta, mis oleks ebaproportsionaalne sekkumine EÜ artikliga 18 tagatud põhiõiguse — liikumisvabaduse ja elamisõiguse — kasutamisse, sest see ei ole taotletava eesmärgi — liikmesriikide eelarvevahendite kaitse — saavutamiseks vajalik.
- 34 Lõpuks väidab Ühendkuningriigi valitsus, et põhikohtuasja hagejad ei või tugineda kõnealustele ühenduse õigusnormidele, sest Cheni minek Põhja-Iirimaaale eesmärgiga saada oma lapsel teise liikmesriigi kodakondsus kujutab endast ühenduse õigusnormide kuritarvitamise katset. Ühenduse õigusnormide eesmärki ei saa saavutada juhul, kui liikmesriigis elada sooviv kolmanda riigi kodanik, kes ei liigu ega soovi liikuda ühest liikmesriigist teise, läheb sünnitama vastuvõtva riigi territooriumi

osasse, millele teine liikmesriik kohaldab oma kodakondsuse saamise reegleid *jus soli* alusel. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on liikmesriikidel õigus võtta meetmeid, et takistada üksikisikutel kuritarvitada ühenduse õigusnorme või püüda asutamislepinguga antud õiguste varjus mööda hiilida siseriiklikest õigusnormidest. Seda reeglit, mis on kooskõlas põhimõttega, et õigusi ei tohi kuritarvitada, kinnitas Euroopa Kohus oma 9. märtsi 1999. aasta otsusega kohtuasjas C-212/97: Centros (EKL 1999, lk I-1459).

35 Ka nende argumentidega ei saa nõustuda.

36 Chen tõepoolest tunnistab, et tema Ühendkuningriigis viibimise eesmärk oli luua tingimused, milles tema sündiv laps võiks saada teise liikmesriigi kodakondsuse, et sellega tagada lapsele ja endale pikaajaline Ühendkuningriigis elamise õigus.

37 Rahvusvahelise õiguse kohaselt on kodakondsuse saamise ja sellest lahkumise tingimuste kindlaksmääramine iga liikmesriigi pädevuses ning seda tuleb teha ühenduse õigust järgides (vt eelkõige 7. juuli 1992. aasta otsus kohtuasjas C-369/90: Micheletti jt, EKL 1992, lk I-4239, punkt 10, ja 20. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-192/99: Kaur, EKL 2001, lk I-1237, punkt 19).

38 Euroopa Kohtule märkusi esitanud pooled ei ole kahelnud selles, et Catherine on seaduslikult saanud Iiri kodakondsuse.

- 39 Liikmesriik ei või piirata teise liikmesriigi kodakondsuse andmise tagajärgi, kehtestades lisatingimusi kodakondsuse tunnustamisele asutamislepinguga ettenähtud põhivabaduste kasutamiseks (vt eelkõige eespool mainitud kohtuotsused: Micheletti jt, punkt 10, ja Garcia Avello, punkt 28).
- 40 Just sellega oleks aga tegemist juhul, kui Ühendkuningriigil oleks õigus keelata sellistel teiste liikmesriikide kodanikel nagu Catherine ühenduse õigusega tagatud põhivabaduse kasutamist vaid sel põhjusel, et liikmesriigi kodakondsuse saamise eesmärk oli tagada kolmanda riigi kodanikule elamisõigus ühenduse õiguse alusel.
- 41 Seega tuleb vastata, et niisuguses olukorras nagu on põhikohtuasjas käsitletav olukord, annavad EÜ artikkel 18 ja direktiiv 90/364 liikmesriigi kodanikust väikesele lapsele, kes on kaetud asjakohase ravikindlustusega ja keda peab ülal kolmanda riigi kodanikust vanem, kellel on piisavalt vahendeid selleks, et laps ei muutuks vastuvõtva liikmesriigi eelarvele koormavaks, tähtjatu elamisõiguse selles riigis.

Cheni olukorras oleva isiku elamisõigus

- 42 Direktiivi 90/364 artikli 1 lõike 2 punkt b, mis annab elamisõiguse valdaja ülalpeetavatele ülenejatele sugulastele nende kodakondsusest olenemata õiguse asuda elama koos elamisõiguse valdajaga, ei anna Cheni olukorras olevale kolmanda riigi kodanikule elamisõigust ei ema ja lapse vaheliste emotsionaalsete sidemete tõttu ega ka sel põhjusel, et ema õigus siseneda Ühendkuningriiki ja seal elada sõltub lapse elamisõigusest.

- 43 Euroopa Kohtu praktikast nähtub, et pereliikme ülalpeetavus tuleneb faktilisest olukorrast, mida iseloomustab asjaolu, et pereliikme materiaalse toetuse tagab elamisõiguse valdaja (vt selle kohta seoses määruse nr 1612/68 artikliga 10 18. juuni 1987. aasta otsus kohtuasjas 316/85: Lebon, EKL 1987, lk 2811, punktid 20–22).
- 44 Põhikohtuasja puhul on tegemist täpselt vastupidise olukorraga, sest elamisõiguse valdajat peab ülal kolmanda riigi kodanik, kes on tema hooldaja ja soovib temaga koos elada. Seetõttu ei saa Chen Ühendkuningriigis elamise õiguse saamise eesmärgil väita, et ta oleks Catherine'i „ülalpeetav” direktiivi 90/364 mõttes.
- 45 Kuid kui EÜ artikli 18 ja direktiivi 90/364 alusel elamisõigust omava lapse vanemale, kes on liikmesriigi või kolmanda riigi kodanik ja lapse tegelik hooldaja, ei anta luba elada koos kõnealuse lapsega vastuvõtvas liikmesriigis, muutub lapse elamisõiguse kasutamine võimatuks. On selge, et väike laps saab elamisluba kasutada vaid eeldusel, et temaga võib kaasas olla teda hooldav isik, kellel peab olema järelikult õigus elada vastuvõtvas liikmesriigis koos lapsega selle elamisperioodi vältel (vt *mutatis mutandis* seoses määruse nr 1612/68 artikliga 12 eespool mainitud kohtuotsus Baumbast ja R, punktid 71–75).
- 46 Ainuüksi sel põhjusel tuleb vastata, et kui — nagu põhikohtuasjas — EÜ artikkel 18 ja direktiiv 90/364 annavad tähtajatu elamisõiguse vastuvõtvas liikmesriigis väiksele lapsele, kes on teise liikmesriigi kodanik, lubavad nimetatud õigusnormid kõnealuse kodaniku vanemal, kes teda tegelikult hooldab, elada koos temaga vastuvõtvas liikmesriigis.

- 47 Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule vastata, et põhikohtuasjas käsitletavas olukorras annavad EÜ artikkel 18 ja direktiiv 90/364 liikmesriigi kodanikust väikesele lapsele, kes on kaetud asjakohase ravikindlustusega ja keda peab ülal kolmanda riigi kodanikust vanem, kellel on piisavalt vahendeid selleks, et laps ei muutuks vastuvõtva liikmesriigi eelarvele koormavaks, tähtajatu elamisõiguse selles riigis. Sellisel juhul lubavad nimetatud õigusnormid kõnealuse kodaniku vanemal, kes teda tegelikult hooldab, elada koos temaga vastuvõtvast liikmesriigis.

Kohtukulud

- 48 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamise kulud, välja arvatud nimetatud poolte kulud, ei kuulu hüvitamisele.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (täiskogu) otsustab:

Põhikohtuasjas käsitletavas olukorras annavad EÜ artikkel 18 ja nõukogu 28. juuni 1990. aasta direktiiv 90/364/EMÜ (elamisõiguse kohta) liikmesriigi kodanikust väikesele lapsele, kes on kaetud asjakohase ravikindlustusega ja keda peab ülal kolmanda riigi kodanikust vanem, kellel on piisavalt vahendeid selleks, et laps ei muutuks vastuvõtva liikmesriigi eelarvele koormavaks, tähtajatu elamisõiguse selles riigis. Sellisel juhul lubavad nimetatud õigusnormid kõnealuse kodaniku vanemal, kes teda tegelikult hooldab, elada koos temaga vastuvõtvast liikmesriigis.

Allkirjad